

ნორმათა პირველი ვერსიები შეიმუშავეს ს. ჯანაშიამ (მსაზღვრელი სახელის შეთანხმება საზღვრულთან ბრუნვაში) და ლ. ლეჟავამ (მსაზღვრელი სახელის შეთანხმება საზღვრულთან მრავლობით რიცხვში), გამოქვეყნებულია 1970 წელს „თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმებში“.

ნორმის პროექტის ახალი რედაქცია მოამზადა თამარ ვაშაკიძემ.

პროექტი განხილულია თსუ არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოზე (2022 წლის 6 მაისს) და მიღებულია სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის ექსპერტთა კომისიის 2022 წლის 27 დეკემბრის სხდომაზე.

მსაზღვრელი ნაცვალსახელის შეთანხმება საზღვრულთან ბრუნვასა და რიცხვში

ნაცვალსახელით გადმოცემული ატრიბუტული მსაზღვრელის საზღვრულთან შეთანხმებისას უნდა გათვალისწინდეს შემდეგი წესები:

1. საზღვრული ნეერი მხოლოდში დაისმის, თუ მსაზღვრელად წარმოდგენილია შემდეგი ნაცვალსახელები:

ჩვენებითი – **ამდენი** (ამდენი ბავშვი), **მაგდენი** (მაგდენი წიგნი), **იმდენი** (იმდენი ყვავილი);
კითხვითი – **რამდენი** (რამდენი სტუდენტი);

განსაზღვრებითი – **ყველა** (ყველა ბავშვი), **ყოველი** (ყოველი კაცი), **თითოეული** (თითოეული მოსწავლე), **თითო** (თითო ღერი);

განუსაზღვრელობითი – **ზოგი** (ზოგი ბავშვი), **ზოგიერთი** (ზოგიერთი კაცი), **რომელიმე** (რომელიმე მოსწავლე), **რამდენიმე** (რამდენიმე სტუდენტი);

უარყოფითი – **არცერთი** (არცერთი ბავშვი), **ვერცერთი** (ვერცერთი მოსწავლე)...

დასახელებული ტიპის ნაცვალსახელები ისე შეენწყობიან საზღვრულს ბრუნვაში, როგორც შესაბამისი ფუძის მქონე ზედსართავები.

სახ.	ამდენ-ი	ბავშვ-ი	რამდენიმე	სტუდენტ-ი
მოთხრ.	ამდენ-მა	ბავშვ-მა	რამდენიმე	სტუდენტ-მა
მიც.	ამდენ	ბავშვ-ს	რამდენიმე	სტუდენტ-ს
ნათ.	ამდენ-ი	ბავშვ-ის	რამდენიმე	სტუდენტ-ის
მოქმ.	ამდენ-ი	ბავშვ-ით	რამდენიმე	სტუდენტ-ით
ვით.	ამდენ	ბავშვ-ად	რამდენიმე	სტუდენტ-ად
წოდ.	–			–

1.1. ჩვენებითი და კითხვითი ნაცვალსახელები – **ასეთი, ეგეთი, ისეთი, ამნაირი, იმნაირი..., ამისთანა, მაგისთანა, იმისთანა...; როგორი, რანაირი, სადაური, როდინდელი...** ისე ეთანხმებიან საზღვრულს ბრუნვაში, როგორც შესაბამისი ფუძის მქონე ზედსართავები.

სახ.	ასეთ-ი	ბავშვ-ი	ამისთანა	წიგნ-ი
მოთხრ.	ასეთ-მა	ბავშვ-მა	ამისთანა	წიგნ-მა
მიც.	ასეთ	ბავშვ-ს	ამისთანა	წიგნ-ს
ნათ.	ასეთ-ი	ბავშვ-ის	ამისთანა	წიგნ-ის
მოქმ.	ასეთ-ი	ბავშვ-ით	ამისთანა	წიგნ-ით
ვით.	ასეთ	ბავშვ-ად	ამისთანა	წიგნ-ად
წოდ.	–			–

აღნიშნული ტიპის ნაცვალსახელებთან საზღვრული, ჩვეულებრივ, მრავლობით რიცხვშიც დაისმის.

სახ.	ასეთ-ი	ბავშვ-ებ-ი	ამისთანა	წიგნ-ებ-ი
მოთხრ.	ასეთ-მა	ბავშვ-ებ-მა	ამისთანა	წიგნ-ებ-მა
მიც.	ასეთ	ბავშვ-ებ-ს	ამისთანა	წიგნ-ებ-ს
ნათ.	ასეთ-ი	ბავშვ-ებ-ის	ამისთანა	წიგნ-ებ-ის
მოქმ.	ასეთ-ი	ბავშვ-ებ-ით	ამისთანა	წიგნ-ებ-ით
ვით.	ასეთ	ბავშვ-ებ-ად	ამისთანა	წიგნ-ებ-ად
წოდ.	–			–

1.2. პრეპოზიციურ მსაზღვრელად წარმოდგენილი ვილაც(ა), რალაც(ა), რომელილაც(ა) განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელები ფორმაუცვლელად შეენწყობიან საზღვრულს ყველა ბრუნვაში.

სახ.	ვილაც(ა)	კაც-ი	რალაც(ა)	ამბავ-ი
მოთხრ.	ვილაც(ა)	კაც-მა	რალაც(ა)	ამბავ-მა
მიც.	ვილაც(ა)	კაც-ს	რალაც(ა)	ამბავ-ს
ნათ.	ვილაც(ა)	კაც-ის	რალაც(ა)	ამბ-ის
მოქმ.	ვილაც(ა)	კაც-ით	რალაც(ა)	ამბ-ით
ვით.	ვილაც(ა)	კაც-ად	რალაც(ა)	ამბ-ად
წოდ.	–			–

1.3. ვილაც(ა) და რალაც(ა) განუსაზღვრელობით ნაცვალსახელებთან (რომლებიც მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებენ) დასაშვებია საზღვრულის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოყენება.

სახ.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ი	რალაც(ა)	ამბ-ებ-ი
მოთხრ.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-მა	რალაც(ა)	ამბ-ებ-მა
მიც.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ს	რალაც(ა)	ამბ-ებ-ს
ნათ.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ის	რალაც(ა)	ამბ-ებ-ის
მოქმ.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ით	რალაც(ა)	ამბ-ებ-ით
ვით.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ად	რალაც(ა)	ამბ-ებ-ად
წოდ.	–			–

1.4. ნაცვალსახელთან რომელილაც(ა) საზღვრული ნაკლებად დასტურდება მრავლობით რიცხვში (რომელილაც(ა) წიგნში, რომელილაც(ა) ლექსში...).

1.5. განსაზღვრებით ნაცვალსახელთან სხვა (რომელიც მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებს) საზღვრული მრავლობითი რიცხვის ფორმითაც წარმოდგება („სხვა საკითხებზე გადავიდეთ“; „გიორგი სხვა თემებითაც დაინტერესდა“; „სხვა მოსაზრებებზე გამოითქვა“...).

1.6. სხვადასხვა ნაცვალსახელთან (რომელიც მსაზღვრელის ფუნქციით გამოიყენება) საზღვრული მხოლოდ რიცხვში დაისმის.

სახ.	სხვადასხვა	ქვეყანა
მოთხრ.	სხვადასხვა	ქვეყანა-მ

მიც.	სხვადასხვა	ქვეყანა-ს
ნათ.	სხვადასხვა	ქვეყნი-ს
მოქმ.	სხვადასხვა	ქვეყნ-ით
ვით.	სხვადასხვა	ქვეყნა-დ
წოდ.	–	–

1.7. **ეს, ეგ** და **ის** ნაცვალსახელები, რომლებიც მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებენ, წინ უსწრებენ საზღვრულს (თანამედროვე ქართულის მონაცემთა მიხედვით) და მხოლოდითი რიცხვის ფორმით შეეწყობიან მას მაშინაც, როცა ეს უკანასკნელი (საზღვრული) მრავლობითშია დასმული.

სახ.	ეს	ბავშვ-ი	ეს	ბავშვ-ებ-ი
მოთხრ.	ამ	ბავშვ-მა	ამ	ბავშვ-ებ-მა
მიც.	ამ	ბავშვ-ს	ამ	ბავშვ-ებ-ს
ნათ.	ამ	ბავშვ-ის	ამ	ბავშვ-ებ-ის
მოქმ.	ამ	ბავშვ-ით	ამ	ბავშვ-ებ-ით
ვით.	ამ	ბავშვ-ად	ამ	ბავშვ-ებ-ად
წოდ.	–	–	–	–

1.8. თუ სახელობითი ბრუნვის ფორმით წარმოდგენილ საზღვრულს, რომლის მსაზღვრელიც **ეს, ეგ** ან **ის** ნაცვალსახელია, **-ვით** თანდებული დაერთვის, მსაზღვრელად გამოიყენება დასახელებულ ნაცვალსახელთა მონაცვლე ფუძე (და არა სახელობითისა): **ამ** ბავშვივით, **მაგ** ბავშვივით, **იმ** ბავშვივით.

1.9. **ეს** მსაზღვრელად დასტურდება აგრეთვე ლექსიკურ ერთეულებთან **ყველაფერი** და **ყოველივე**. ამ შემთხვევაშიც **ეს** თავის საზღვრულს ეთანხმება ისე, როგორც არსებითი სახელით წარმოდგენილს: **ეს ყველაფერი**, შდრ., **ეს სოფელი**; **ეს ყოველივე**, შდრ., **ეს წყარო** (**ყოველივე** უკვეცვლია).

სახ.	ეს	ყველაფერ-ი	ეს	ყოველივე
მოთხრ.	ამ	ყველაფერ-მა	ამ	ყოველივე-მ
მიც.	ამ	ყველაფერ-ს	ამ	ყოველივე-ს
ნათ.	ამ	ყველაფერ-ის	ამ	ყოველივე-ს(ი)
მოქმ.	ამ	ყველაფერ-ით	ამ	ყოველივე-თი
ვით.	ამ	ყველაფერ-ად	ამ	ყოველივე-დ
წოდ.	–	–	–	–

1.10. მსაზღვრელი ნაცვალსახელი **იგივე** ამ ფორმით (**იგივე**) მხოლოდ სახელობითში გვექნება. ყველა სხვა ბრუნვაში მას ჩაენაცვლება **იმავე**. თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში სავსებით ბუნებრივი ჩანს მასთან (ნაცვალსახელთან **იგივე**) საზღვრულის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოყენება.

სახ.	იგივე	საკითხ-ი	იგივე	საკითხ-ებ-ი
მოთხრ.	იმავე	საკითხ-მა	იმავე	საკითხ-ებ-მა
მიც.	იმავე	საკითხ-ს	იმავე	საკითხ-ებ-ს
ნათ.	იმავე	საკითხ-ის	იმავე	საკითხ-ებ-ის
მოქმ.	იმავე	საკითხ-ით	იმავე	საკითხ-ებ-ით

ვით.	იმავე	საკითხ-ად	იმავე	საკითხ-ებ-ად
ნოდ.	–		–	

1.11. ნაცვალსახელი იგივე დასტურდება აგრეთვე გამოთქმაში **ერთი და იგივე**. მსაზღვრელად გამოყენებისას (მაგ., **ერთი და იგივე** საკითხი) ნაცვალსახელური შეისტყვების პირველი კომპონენტი **ერთი** საზღვრულს სრულად ეთანხმება მხოლოდ სახ. და მოთხრ. ბრუნვებში (**ერთი და იგივე საკითხი, ერთმა და იმავე საკითხმა**), მიცემითსა და ვითარებითში ორ-ორი ვარიანტი გვექნება – ვრცელი და მოკლე, ე. ი. საზღვრულთან შეთანხმებული, ბრუნვისნიშნისანი (ემფატიკურ ა-სთან ერთად) და გაუფორმებელი – ფუძის სახით წარმოდგენილი (**ერთსა და იმავე საკითხს//ერთ და იმავე საკითხს; ერთსა და იმავე საკითხად//ერთ და იმავე საკითხად**), ნათესაობითსა და მოქმედებითში კი (თანამედროვე ქართულის მონაცემთა გათვალისწინებით) **ერთი** ისე ეთანხმება თავის საზღვრულს (მაგ., არსებით სახელს – **საკითხი**), როგორც შესაბამისი ფუძის მქონე (ე. ი. ფუძეთანხმოვნისანი) მსაზღვრელი (ზედსართავი სახელი). მაშასადამე, ნათესაობითსა და მოქმედებითში მას ჩამოეკვეცება ბრუნვისნიშნისეული თანხმოვნითი ელემენტი (**ერთი და იმავე საკითხის, ერთი და იმავე საკითხით**). რაც შეეხება მეორე კომპონენტს – **იგივე** (სახ. **იგივე**, მოთხრ., მიც., ნათ., მოქმ., ვით. **იმავე**), ის თავის საზღვრულს შეეწყობა ისე, როგორც ფუძეხმოვნისანი ზედსართავი სახელი. ანალოგიური ვითარება გვექნება საზღვრულის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოყენების შემთხვევაშიც.

სახ.	ერთ-ი	და	იგივე	საკითხ-ებ-ი
მოთხრ.	ერთ-მა	და	იმავე	საკითხ-ებ-მა
მიც.	ერთ(-ს-ა)	და	იმავე	საკითხ-ებ-ს
ნათ.	ერთ-ი	და	იმავე	საკითხ-ებ-ის
მოქმ.	ერთ-ი	და	იმავე	საკითხ-ებ-ით
ვით.	ერთ(-ს-ა)	და	იმავე	საკითხ-ებ-ად
ნოდ.	–			

1.12. მსაზღვრელად წარმოდგენილი პირველი და მეორე პირის კუთვნილებითი ნაცვალსახელები ფუძეგაუფორმებელი სახითაც უნდა იქნეს დაშვებული მართებულ ვარიანტად ვითარებით ბრუნვაში (**ჩემს მეგობრად//ჩემ მეგობრად, ჩვენს მეგობრად//ჩვენ მეგობრად, შენს მეგობრად//შენ მეგობრად, თქვენს მეგობრად//თქვენ მეგობრად**), ხოლო მესამე პირის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოხატული – მიცემითშიც და ვითარებითშიც (**მათს მეგობარს // მათ მეგობარს, მათს მეგობრად // მათ მეგობრად...**). დასახელებული ტიპის ნაცვალსახელებთან საზღვრული წევრი, ჩვეულებრივ, მრავლობითშიც დაისმის.

სახ.	ჩემ-ი	მეგობრ-ებ-ი	მათ-ი	მეგობრ-ებ-ი
მოთხრ.	ჩემ-მა	მეგობრ-ებ-მა	მათ-მა	მეგობრ-ებ-მა
მიც.	ჩემ-ს	მეგობრ-ებ-ს	მათ-ს/მათ	მეგობრ-ებ-ს
ნათ.	ჩემ-ი	მეგობრ-ებ-ის	მათ-ი	მეგობრ-ებ-ის
მოქმ.	ჩემ-ი	მეგობრ-ებ-ით	მათ-ი	მეგობრ-ებ-ით
ვით.	ჩემ-ს/ჩემ	მეგობრ-ებ-ად	მათ-ს/მათ	მეგობრ-ებ-ად
ნოდ.	ჩემ-ო	მეგობრ-ებ-ო	–	

1.13. კუთვნილებითი და კითხვით-კუთვნილებითი ნაცვალსახელები (**თავისი, მაგისი, მისი, იმისი, ამისი, სხვისი; ვისი, რისი**), რომლებიც მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებენ, მიც. და ვით. ბრუნვებში ფუძის სახით წარმოდგებიან, მაშასადამე, არ დაირთავენ **ს** სუფიქსს (აღსანიშნავია,

რომ ყველა დასახელებული ნაცვალსახელის ფუძე **ს**-ზე ბოლოვდება): **თავის** მეგობარს/მეგობრებს, **მაგის** კურსელს/კურსელებს, **მის** გადანყვეტილებას/გადანყვეტილებებს, **იმის** მეზობელს/მეზობლებს, **ამის** თანაკლასელს/თანაკლასელებს, **სხვის** შვილს/შვილებს; **ვის** თანამშრომელს/თანამშრომლებს, **რის** გასალებს/გასაღებებს...; **თავის** მეზობლად/ მეზობლებად, **სხვის** შვილად/ შვილებად, **ვის** მეგობრად/მეგობრებად...

1.14. მსაზღვრელად გამოყენებული **რა,რა** და **რა** კითხვითი ნაცვალსახელები ისე ეთანხმებიან თავიანთ საზღვრულებს ბრუნვაში, როგორც ფუძეხმოვნიანი ზედსართავები.

სახ.	რა გზა	რა და რა საკითხ-ი
მოთხრ.	რა გზა-მ	რა და რა საკითხ-მა
მიც.	რა გზა-ს	რა და რა საკითხ-ს
ნათ.	რა გზ-ის	რა და რა საკითხ-ის
მოქმ.	რა გზ-ით	რა და რა საკითხ-ით
ვით.	რა გზ-ად	რა და რა საკითხ-ად
ნოდ.	–	–

1.15. **რა** ნაცვალსახელთან, რომელიც მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებს, სავსებით ბუნებრივია საზღვრულის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოყენება, მაგ., საკითხები განიხილეს. – **რა საკითხები?**

1.16. მსაზღვრელ **რა** და **რა** რთულ ნაცვალსახელთან საზღვრული მხოლობითი რიცხვის ფორმით წარმოდგება (**რა** და **რა** საკითხი).

1.17. თანამედროვე ქართულში განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი **ვინმე** მსაზღვრელადაც გამოიყენება („**ვინმე** მეგობარი არ გყავს?“ ან კიდევ: „**ვინმე** მეზობელს დაუძახე!“...).

1.18. მსაზღვრელის ფუნქციით წარმოდგება აგრეთვე **რამე** და **რაიმე** განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელები (**რამე საკითხი, რაიმე მოვლენა...**), რომლებიც თავიანთ საზღვრულებს ისე შეეწყობიან, როგორც ფუძეხმოვნიანი ზედსართავები.

სახ.	რამე/რაიმე	საკითხ-ი
მოთხრ.	რამე/რაიმე	საკითხ-მა
მიც.	რამე/რაიმე	საკითხ-ს
ნათ.	რამე/რაიმე	საკითხ-ის
მოქმ.	რამე/რაიმე	საკითხ-ით
ვით.	რამე/რაიმე	საკითხ-ად
ნოდ.	–	–

1.19. ქართულში მსაზღვრელის ფუნქციით დასტურდება აგრეთვე **თვით, თვითონ** და **თავად** განსაზღვრებითი ნაცვალსახელები:

„**თვით უკვდავება** მშვენიერსა სულში მდგომარებს“ (ნ. ბარათაშვილი);

„**თვით უკვდავება**ც არ არსებობს უსიყვარულოდ“ (გალაკტიონი);

„ – რა უნდა უყო! / **თვითონ იესო!** – / ხალხი იძახის: / ჭკუით იცნესო!“ (მუხრანი);

თვითონ მეფენიც უძღვევლნი, რომელთ უმაღლეს, / არც ვინლა არის და წინაშე არც ვინ აღუდგეს“... (ნ. ბარათაშვილი).

დასახელებული ნაცვალსახელები ფორმაუცვლელნი არიან.

1.20. თანიან მრავლობითში დასამულ საზღვრულს კუთვნილებითი ნაცვალსახელები რიცხვშიც ეთანხმებიან (პოეზიის ენაში): „ნულა ვიხილავ **ჩემთა მშობელთა** და ჩემსა სატრფოს ტკბილმ-

ოუბარსა“ (ნ. ბარათაშვილი)...

2. ნაცვალსახელით გამოხატული **პოსტპოზიციური** მსაზღვრელი (ფუძეთანხმონიანი თუ ფუძეხმონიანი) ყველა ბრუნვაში ეთანხმება თავის საზღვრულს.

სახ.	მეგობარ-ი	ასეთ-ი	კაც-ი	ვილაცა
მოთხრ.	მეგობარ-მა	ასეთ-მა	კაც-მა	ვილაცა-მ
მიც.	მეგობარ-ს	ასეთ-ს	კაც-ს	ვილაცა-ს
ნათ.	მეგობარ-ის	ასეთ-ის	კაც-ის	ვილაც-ის
მოქმ.	მეგობარ-ით	ასეთ-ით	კაც-ით	ვილაც-ით
ვით.	მეგობარ-ად	ასეთ-ად	კაც-ად	ვილაცა-დ
ნოდ.	–		–	

2.1. საზღვრული წევრი მხოლოდობით დაისმის, თუ პოსტპოზიციურ მსაზღვრელად წარმოდგენილია შემდეგი ნაცვალსახელები: ჩვენებითი – **ამდენი** (ბავშვი *ამდენი*), **მაგდენი** (ნიგნი *მაგდენი*), **იმდენი** (ყვავილი *იმდენი*); კითხვითი – **რამდენი** (სტუდენტი *რამდენი*); განსაზღვრებითი – **ყველა** (ბავშვი *ყველა*), **ყოველი** (კაცი *ყოველი*), **თითოეული** (მოსწავლე *თითოეული*), **თითო** (ლერი *თითო*); განუსაზღვრელობითი – **ზოგი** (ბავშვი *ზოგი*), **ზოგიერთი** (კაცი *ზოგიერთი*), **რომელიმე** (მოსწავლე *რომელიმე*), **რამდენიმე** (სტუდენტი *რამდენიმე*); უარყოფითი – **არცერთი** (ბავშვი *არცერთი*), **ვერცერთი** (მოსწავლე *ვერცერთი*)...

სახ.	ბავშვ-ი	ამდენ-ი	სტუდენტ-ი	რამდენიმე
მოთხრ.	ბავშვ-მა	ამდენ-მა	სტუდენტ-მა	რამდენიმე-მ
მიც.	ბავშვ-ს	ამდენ-ს	სტუდენტ-ს	რამდენიმე-ს
ნათ.	ბავშვ-ის	ამდენ-ის	სტუდენტ-ის	რამდენიმე-ს(ი)
მოქმ.	ბავშვ-ით	ამდენ-ით	სტუდენტ-ით	რამდენიმე-თი
ვით.	ბავშვ-ად	ამდენ-ად	სტუდენტ-ად	რამდენიმე-დ
ნოდ.	–		–	

2.2. შეიკუმშება ან შეიკვეცება ნაცვალსახელით გამოხატული **პოსტპოზიციური** მსაზღვრელის ფუძე, თუ ის (ფუძე) ზოგადად კუმშვადი ან კვეცადია.

სახ.	მოსწავლე	რომელ-ი	ნიგნ-ი	რომელილაცა
მოთხრ.	მოსწავლე-მ	რომელ-მა	ნიგნ-მა	რომელილაცა-მ
მიც.	მოსწავლე-ს	რომელ-ს	ნიგნ-ს	რომელილაცა-ს
ნათ.	მოსწავლ-ის	რომელ-ის	ნიგნ-ის	რომელილაც-ის
მოქმ.	მოსწავლ-ით	რომელ-ით	ნიგნ-ით	რომელილაც-ით
ვით.	მოსწავლე-დ	რომელ-ად	ნიგნ-ად	რომელილაცა-დ
ნოდ.	–		–	

2.3. ინვერსიულ მსაზღვრელად წარმოდგენილი განსაზღვრებითი ნაცვალსახელი **ყოველი** არ შეიკუმშება **ნათ.** და **მოქმ.** ბრუნვებში. რაც შეეხება ვითარებითს, ეს ბრუნვა ნაკლებად უდასტურდება დასახელებულ ნაცვალსახელს პოსტპოზიციური მსაზღვრელის ფუნქციით. შეიკუმშული ვარიანტი (**ყოვლად**) ზმნისართია (ვითარების გარემოებაა), მაგალითად:

„**კაცის ყოველის** [და არა **ყოვლის**] ვალია, დაიცვას თავისი სამშობლო“;

„**კაცით ყოველით** [და არა **ყოვლით**] უნდა ამაყობდეს ერი“, შდრ., „შენ ჩემო დამნელებელო,

წყეულიმცა ხარ ყოვლადა!“ (ვაჟა)...

2.4. პოსტპოზიციური ატრიბუტული მსაზღვრელი, რომელიც I ან II პირის (მხ. და მრ.რ.) კუთვნილებითი ნაცვალსახელით არის გადმოცემული, მიცემითში დასმულ საზღვრულს ორმაგი მიცემითის ფორმით შეენყობა (მეგობარს ჩემსას, სამშობლოს ჩვენსას, მეზობელს შენსას, სტუდენტებს თქვენსას...):

„ნუთუ სხვა რამე, სიმღერის გარდა, ვერ უშველიდა ტკივილებს ჩემსას“ (ლ. ასათიანი);

„მე მისთვის დავრჩი, რომ ხსოვნას შენსას სიკვდილის ხელი არ მივაკარო“ (ნ. ნადირაძე); „სიგლახეს ჩვენსას დავაბრალებთ უცხოს ნურავის! – / თვითდაკვირვების მოვიმარჯვოთ დროა უნარი!“ (მუხრანი)...

2.5. ს-ზე დაბოლოებული კუთვნილებითი და კითხვით-კუთვნილებითი ნაცვალსახელები (თავისი, მაგისი, მისი, იმისი, ამისი, სხვისი, ვისი, რისი), რომლებიც ინვერსიული მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებენ, მოთხრობითსა და მიცემითში ორ-ორი ვარიანტით წარმოდგებიან, კერძოდ, – ფუძეგავრცობილი და ფუძეგაუვრცობელი ფორმებით (მეგობარ-მა მის-მა/მის-ა-მ; ბავშვ-ს ვის-ს/ვის-ა-ს...). ფუძეგავრცობილი შემთხვევები ყველაზე ხშირად მიცემითში დასტურდება (მეგობარს მისას, ბავშვს სხვისას...).

2.6. ნაცვალსახელით წარმოდგენილ ინვერსიულ მსაზღვრელთა ერთი ნაწილი (ჩვენებითი: ასეთი, ეგეთი, ისეთი, ამნაირი, მაგნაირი, იმნაირი, ამისთანა, მაგისთანა, იმისთანა..., კითხვითი: როგორი, სადაური..., განსაზღვრებითი – სხვა ...) მრავლობით რიცხვშიც ეთანხმება თავის საზღვრულს, თუ ეს უკანასკნელი სულიერი სახელით (ვინ თუ რა ჯგუფისა) არის გამოხატული (ბავშვები ასეთები, ქალები სადაურები, კაცები სხვები; ცხენები იმისთანები...), ხოლო უსულო სახელით გადმოცემული საზღვრულის შემთხვევაში პოსტპოზიციური მსაზღვრელი შეიძლება იყოს შეთანხმებულიც (მთები ამისთანები...) და შეუთანხმებელიც (მთები ამისთანა...).

2.7. კუთვნილებითი ნაცვალსახელები რიცხვშიც ეთანხმებიან მრავლობითში დასმულ საზღვრულს (პოეზიის ენაში):

„მამანი თქვენნი, / თავის დროს ძენი, / თავის დროს იყვნენ სახელოვანნი“ (გრ. ორბელიანი);

„ჰოი მთანმიდავ, მთაო წმიდავ, ადგილნი შენნი...“ (ნ. ბარათაშვილი);

„შენისა ცრემლით თვალნი ჩემნი მიტირებია“ (ილია)...

2.8. ყველაფერი (შესიტყვებაში ყველაფერი ეს) და ყოველივე (შესიტყვებაში ყოველივე ეს) ისე ეთანხმებიან ეს ნაცვალსახელს ბრუნვაში, როგორც შესაბამისი ფუძის მქონე პრეპოზიციური ზედსართავები.

სახ.	ყველაფერ-ი	ეს	ყოველივე	ეს
მოთხრ.	ყველაფერ-მა	ამა-ნ	ყოველივე	ამა-ნ
მიც.	ყველაფერ	ამა-ს	ყოველივე	ამა-ს
ნათ.	ყველაფერ-ი	ამ-ის	ყოველივე	ამ-ის
მოქმ.	ყველაფერ-ი	ამ-ით	ყოველივე	ამ-ით
ვით.	ყველაფერ	ამა-დ	ყოველივე	ამა-დ
ნოდ.	–		–	

2.9. ნაცვალსახელი იგივე, რომელიც ინვერსიული მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებს, თავის საზღვრულს ეთანხმება ყველა ბრუნვაში.

სახ.	საკითხ-ი	იგივე
მოთხრ.	საკითხ-მა	იმავე-მ
მიც.	საკითხ-ს	იმავე-ს

ნათ.	საკითხ-ის	იმავე-ს(ი)
მოქმ.	საკითხ-ით	იმავე-თი
ვით.	საკითხ-ად	იმავე-დ
წოდ.	–	

2.10. პოსტპოზიციური მსაზღვრელის ფუნქციით წარმოდგენილი გამოთქმის – **ერთი და იგივე** – ორივე კომპონენტი ყველა ბრუნვაში სრულად დაირთავს შესაბამის ნიშნებს, თუმცა ვითარებით-ში დასაშვებია პირველი ნაწილის (**ერთი**) ფუძეგაუფორმებელი ვარიანტით გამოყენებაც.

სახ.	საკითხ-ი	ერთი და იგივე
მოთხრ.	საკითხ-მა	ერთ-მა და იმავე-მ
მიც.	საკითხ-ს	ერთ-ს-ა და იმავე-ს
ნათ.	საკითხ-ის	ერთ-ის-ა და იმავე-ს(ი)
მოქმ.	საკითხ-ით	ერთ-ით-ა და იმავე-თი
ვით.	საკითხ-ად	ერთ(-ს-ა) და იმავე-დ
წოდ.	–	

2.11. თუ საზღვრული წევრი თანდებულიანი ფორმით არის წარმოდგენილი, მსაზღვრელი ნაცვალსახელიც დაირთავს თანდებულს: „ეს ორი დღეა, რატომღაც, / ვარ **ხასიათზე ისეთზე**“ ... (მუხრანი)...

დასაბუთება

ატრიბუტულ (პრეპოზიციურ თუ პოსტპოზიციურ) მსაზღვრელად დასტურდება სხვადასხვა ჯგუფის ნაცვალსახელი: „მირბის, მიმაფრენს, უგზო-უკვლოდ **ჩემი მერანი** (ნ.ბარათაშვილი); „**შენი ამბავი**, ახლა მართალი/ ზღაპრად მიუვა **ჩვენს შვილიშვილებს**“ (ილია); „**რომელ მხატვრობას** შეუძლია გადასცეს ბავშვს ის, რასაც სოფელში მყოფი **თავისი თვალით** ხედავს“ (აკაკი); „**ამგვარი ფიქრები** სევდასავით მომანვნენ გულზე“ (აკაკი); „ემმაკი რამეა, შვილო, **ეგ ჩხიკვი**“ (ვაჟა); „უფრო სიხარულობს / **ჩემი სიხარული**, – / შენ რომ იზიარებ, / ის რომ იზიარებს“ (მუხრანი); „ნულა ვიხილავ **ჩემთა მშობელთა და ჩემსა სატრფოს** ტკბილმოუბარსა“ (ნ. ბარათაშვილი); „ამას იქმოდა **ყოველი კაცი**, / თუნდა მხდალი და თუნდა ვაჟკაცი“ (ილია); „მე შენში მიყვარს **ოცნება ჩემი**“ (გალაკტიონი); „ატირდებიან ბავშვებივით **ლექსები ჩემი**, / ოდეს / ერთხელ და სამუდამოდ / დავხუჭავ თვალებს“ (მუხრანი); „ნუთუ სხვა რამე, სიმღერის გარდა, / ვერ უშველიდა **ტკივილებს ჩემსას!**“ (ლ. ასათიანი); „შენისა ცრემლით **თვალნი ჩემნი** მიტირებია“ (ილია)...

ნაცვალსახელით გადმოცემული მსაზღვრელის საზღვრულთან შეთანხმებისას გასათვალისწინებელია რამდენიმე გარემოება:

საზღვრული წევრი მხოლობითი დაისმის, თუ მსაზღვრელად წარმოდგენილია შემდეგი ნაცვალსახელები: **ამდენი, მაგდენი, იმდენი** (ჩვენებითი); **რამდენი** (კითხვითი); **ყველა, ყოველი, თითოეული, თითო** (განსაზღვრებითი); **ზოგი, ზოგიერთი, რომელიმე, რამდენიმე** (განუსაზღვრელობითი); **არცერთი, ვერცერთი** (უარყოფითი)...

სახ.	ამდენ-ი	ბავშვ-ი	რომელიმე	მოსწავლე
მოთხრ.	ამდენ-მა	ბავშვ-მა	რომელიმე	მოსწავლე-მ
მიც.	ამდენ	ბავშვ-ს	რომელიმე	მოსწავლე-ს

ნათ.	ამდენ-ი	ბავშვ-ის	რომელიმე	მოსწავლ-ის
მოქმ.	ამდენ-ი	ბავშვ-ით	რომელიმე	მოსწავლ-ით
ვით.	ამდენ	ბავშვ-ად	რომელიმე	მოსწავლ-ედ
ნოდ.	–		–	

შენიშვნა. 2011 წელს გამოცემულ „ჟურნალისტიკის ორთოგრაფიულ-სტილისტიკურ ლექსიკონში“ (ნაწილი II) ერთ-მანეთისაგან გაიმიჯნა **არცერთი, ვერცერთი, ნურცერთი** ლექსიკურ ერთეულთა ერთად თუ ცალ-ცალკე დაწერილობის შემთხვევები. მაგ., **არცერთი** არგუმენტი არ არის მისაღები, შდრ. ღმერთმა ხომ იცოდა, რომ **არც ერთი** იყო არაბი და არც მეორე – ვენეციელი (უიარ.), ან კიდევ: **ვერცერთი** თქვენგანი, მაგრამ: **ვერც ერთი** და ვერც მეორე და ა. შ. შესაბამისად, შერწყმულდაწერილობიანი ვარიანტები უარყოფით ნაცვალსახელთა ჯგუფს დაემატა.

ჩვენებითი და კითხვითი ნაცვალსახელები – **ასეთი, ეგეთი, ისეთი, ამნაირი, იმნაირი..., ამისთანა, მაგისთანა, იმისთანა...; როგორი, რანაირი, სადაური, როდინდელი...** ისე ეთანხმებიან საზღვრულს ბრუნვაში, როგორც შესაბამისი ფუძის მქონე ზედსართავეები. მათთან (აღნიშნული ტიპის ნაცვალსახელებთან) საზღვრული, ჩვეულებრივ, მრავლობით რიცხვშიც დაისმის.

სახ.	ასეთ-ი	ბავშვ-ი	ასეთ-ი	ბავშვ-ები
მოთხრ.	ასეთ-მა	ბავშვ-მა	ასეთ-მა	ბავშვ-ებ-მა
მიც.	ასეთ	ბავშვ-ს	ასეთ	ბავშვ-ებ-ს
ნათ.	ასეთ-ი	ბავშვ-ის	ასეთ-ი	ბავშვ-ების
მოქმ.	ასეთ-ი	ბავშვ-ით	ასეთ-ი	ბავშვ-ებ-ით
ვით.	ასეთ	ბავშვ-ად	ასეთ	ბავშვ-ებ-ად
ნოდ.	–		–	

სახ.	ამისთანა	წიგნ-ი	ამისთანა	წიგნ-ები
მოთხრ.	ამისთანა	წიგნ-მა	ამისთანა	წიგნ-ებ-მა
მიც.	ამისთანა	წიგნ-ს	ამისთანა	წიგნ-ებ-ს
ნათ.	ამისთანა	წიგნ-ის	ამისთანა	წიგნ-ების
მოქმ.	ამისთანა	წიგნ-ით	ამისთანა	წიგნ-ებ-ით
ვით.	ამისთანა	წიგნ-ად	ამისთანა	წიგნ-ებ-ად
ნოდ.	–		–	

პრეპოზიციურ მსაზღვრელად გამოყენებული **ვილაც(ა), რალაც(ა), რომელილაც(ა)** განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელები ფორმაუცვლელად შეენწყობიან საზღვრულს ყველა ბრუნვაში.

სახ.	ვილაც(ა)	კაც-ი	რალაც(ა)	ამბავ-ი
მოთხრ.	ვილაც(ა)	კაც-მა	რალაც(ა)	ამბავ-მა
მიც.	ვილაც(ა)	კაც-ს	რალაც(ა)	ამბავ-ს
ნათ.	ვილაც(ა)	კაც-ის	რალაც(ა)	ამბ-ის
მოქმ.	ვილაც(ა)	კაც-ით	რალაც(ა)	ამბ-ით
ვით.	ვილაც(ა)	კაც-ად	რალაც(ა)	ამბ-ად
ნოდ.	–		–	

ვილაც(ა) და **რალაც(ა)** განუსაზღვრელობით ნაცვალსახელებთან დასაშვებია საზღვრულის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოყენებაც.

სახ.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ი	რაღაც(ა)	ამბ-ებ-ი
მოთხრ.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-მა	რაღაც(ა)	ამბ-ებ-მა
მიც.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ს	რაღაც(ა)	ამბ-ებ-ს
ნათ.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ის	რაღაც(ა)	ამბ-ებ-ის
მოქმ.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ით	რაღაც(ა)	ამბ-ებ-ით
ვით.	ვილაც(ა)	კაც-ებ-ად	რაღაც(ა)	ამბ-ებ-ად
ნოდ.	–		–	

ნაცვალსახელთან **რომელიღაც(ა)** (რომელიც მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებს) საზღვრული ნაკლებად დასტურდება მრავლობით რიცხვში (რომელიღაც(ა) წიგნში, რომელიღაც(ა) ლექსში...).

განსაზღვრებით ნაცვალსახელთან **სხვა** (რომელიც მსაზღვრელის ფუნქციით გამოიყენება) საზღვრული მრავლობითი რიცხვის ფორმითაც წარმოდგება („**სხვა საკითხებზე** გადავიდეთ“; „გიორგი **სხვა თემებითაც** დაინტერესდა“; „**სხვა მოსაზრებებიც** გამოითქვა“...).

სახ.	სხვა	საკითხ-ი	სხვა	საკითხ-ებ-ი
მოთხრ.	სხვა	საკითხ-მა	სხვა	საკითხ-ებ-მა
მიც.	სხვა	საკითხ-ს	სხვა	საკითხ-ებ-ს
ნათ.	სხვა	საკითხ-ის	სხვა	საკითხ-ებ-ის
მოქმ.	სხვა	საკითხ-ით	სხვა	საკითხ-ებ-ით
ვით.	სხვა	საკითხ-ად	სხვა	საკითხ-ებ-ად
ნოდ.	–		–	

სხვადასხვა ნაცვალსახელთან (რომელიც მსაზღვრელის ფუნქციით გამოიყენება) საზღვრული მხოლოდობით რიცხვში დაისმის.

სახ.	სხვადასხვა	ქვეყანა
მოთხრ.	სხვადასხვა	ქვეყანა-მ
მიც.	სხვადასხვა	ქვეყანა-ს
ნათ.	სხვადასხვა	ქვეყნი-ს
მოქმ.	სხვადასხვა	ქვეყნ-ით
ვით.	სხვადასხვა	ქვეყნა-დ
ნოდ.	–	

ეს, ევ და **ის** ნაცვალსახელები, რომლებიც მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებენ, წინ უსწრებენ საზღვრულს (თანამედროვე ქართულის მონაცემთა მიხედვით) და მხოლოდობითი რიცხვის ფორმით შეენწყობიან მას მაშინაც, როცა ეს უკანასკნელი (საზღვრული) მრავლობითშია დასმული.

სახ.	ეს	ბავშვ-ი	ეს	ბავშვ-ებ-ი
მოთხრ.	ამ	ბავშვ-მა	ამ	ბავშვ-ებ-მა
მიც.	ამ	ბავშვ-ს	ამ	ბავშვ-ებ-ს
ნათ.	ამ	ბავშვ-ის	ამ	ბავშვ-ებ-ის
მოქმ.	ამ	ბავშვ-ით	ამ	ბავშვ-ებ-ით
ვით.	ამ	ბავშვ-ად	ამ	ბავშვ-ებ-ად
ნოდ.	–		–	

სახ.	ეგ	ბავშვ-ი	ეგ	ბავშვ-ებ-ი
მოთხრ.	მაგ	ბავშვ-მა	მაგ	ბავშვ-ებ-მა
მიც.	მაგ	ბავშვ-ს	მაგ	ბავშვ-ებ-ს
ნათ.	მაგ	ბავშვ-ის	მაგ	ბავშვ-ებ-ის
მოქმ.	მაგ	ბავშვ-ით	მაგ	ბავშვ-ებ-ით
ვით.	მაგ	ბავშვ-ად	მაგ	ბავშვ-ებ-ად
წოდ.	–	–	–	–

სახ.	ის	ბავშვ-ი	ის	ბავშვ-ებ-ი
მოთხრ.	იმ	ბავშვ-მა	იმ	ბავშვ-ებ-მა
მიც.	იმ	ბავშვ-ს	იმ	ბავშვ-ებ-ს
ნათ.	იმ	ბავშვ-ის	იმ	ბავშვ-ებ-ის
მოქმ.	იმ	ბავშვ-ით	იმ	ბავშვ-ებ-ით
ვით.	იმ	ბავშვ-ად	იმ	ბავშვ-ებ-ად
წოდ.	–	–	–	–

თუ სახელობითი ბრუნვის ფორმით წარმოდგენილ საზღვრულს, რომლის მსაზღვრელიც **ეს**, **ეგ** ან **ის** ნაცვალსახელია, **-ვით** თანდებული დაერთვის, მსაზღვრელად გამოიყენება დასახელებულ ნაცვალსახელთა მონაცვლე ფუძე (და არა სახელობითისა): **ამ ბავშვივით, მაგ ბავშვივით, იმ ბავშვივით.**

ეს მსაზღვრელად დასტურდება აგრეთვე ლექსიკურ ერთეულებთან **ყველაფერი** და **ყოველივე**. ამ შემთხვევაშიც **ეს** თავის საზღვრულს ეთანხმება ისე, როგორც არსებითი სახელით გამოხატულს: **ეს ყველაფერი, შდრ., ეს სოფელი; ეს ყოველივე, შდრ., ეს წყარო (ყოველივე უკვეცელია).**

სახ.	ეს	ყველაფერ-ი	ეს	ყოველივე
მოთხრ.	ამ	ყველაფერ-მა	ამ	ყოველივე-მ
მიც.	ამ	ყველაფერ-ს	ამ	ყოველივე-ს
ნათ.	ამ	ყველაფერ-ის	ამ	ყოველივე-ს(ი)
მოქმ.	ამ	ყველაფერ-ით	ამ	ყოველივე-თი
ვით.	ამ	ყველაფერ-ად	ამ	ყოველივე-დ
წოდ.	–	–	–	–

მსაზღვრელად წარმოდგენილი ნაცვალსახელი **იგივე** ამ ფორმით (**იგივე**) მხოლოდ სახელობითში გვექნება. ყველა სხვა ბრუნვაში მას ჩაენაცვლება **იმავე**. თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში სავსებით ბუნებრივი ჩანს მასთან (ნაცვალსახელთან **იგივე**) საზღვრულის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოყენება.

სახ.	იგივე	საკითხ-ი	იგივე	საკითხ-ებ-ი
მოთხრ.	იმავე	საკითხ-მა	იმავე	საკითხ-ებ-მა
მიც.	იმავე	საკითხ-ს	იმავე	საკითხ-ებ-ს
ნათ.	იმავე	საკითხ-ის	იმავე	საკითხ-ებ-ის
მოქმ.	იმავე	საკითხ-ით	იმავე	საკითხ-ებ-ით
ვით.	იმავე	საკითხ-ად	იმავე	საკითხ-ებ-ად
წოდ.	–	–	–	–

ნაცვალსახელი იგივე დასტურდება აგრეთვე გამოთქმაში **ერთი და იგივე**. მსაზღვრელად გამოყენებისას (მაგ., **ერთი და იგივე** საკითხი) ნაცვალსახელური შეისტყვევების პირველი კომპონენტი **ერთი** საზღვრულს სრულად ეთანხმება მხოლოდ სახ. და მოთხრ. ბრუნვებში (**ერთი და იგივე საკითხი, ერთმა და იმავე საკითხმა**), მიცემითსა და ვითარებითში ორ-ორი ვარიანტი გვექნება – ვრცელი და მოკლე, ე. ი. საზღვრულთან შეთანხმებული, ბრუნვისნიშნისანი (ემფატიკურ ა-სთან ერთად) და გაუფორმებელი – ფუძის სახით წარმოდგენილი (**ერთსა და იმავე საკითხს//ერთ და იმავე საკითხს; ერთსა და იმავე საკითხად//ერთ და იმავე საკითხად**), ნათესაობითსა და მოქმედებითში კი (თანამედროვე ქართულის მონაცემთა გათვალისწინებით) **ერთი** ისე შეეწყობა თავის საზღვრულს (მაგ., არსებით სახელს – **საკითხი**), როგორც შესაბამისი ფუძის მქონე (ე.ი. ფუძეთანხმონიანი) მსაზღვრელი (ზედსართავი სახელი). მაშასადამე, ნათესაობითსა და მოქმედებითში მას ჩამოეკვეცება ბრუნვისნიშნისეული თანხმონითი ელემენტი (**ერთი და იმავე საკითხის, ერთი და იმავე საკითხით**). რაც შეეხება მეორე კომპონენტს – **იგივე** (მოთხრ., მიც., ნათ., მოქმ., ვით. **იმავე**), ის თავის საზღვრულს ეთანხმება ისე, როგორც ფუძეხმონიანი ზედსართავი. ანალოგიური ვითარება გვექნება საზღვრულის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოყენების შემთხვევაშიც.

სახ.	ერთ-ი და იგივე საკითხ-ი	ერთ-ი და იგივე საკითხ-ებ-ი
მოთხრ.	ერთ-მა და იმავე საკითხ-მა	ერთ-მა და იმავე საკითხ-ებ-მა
მიც.	ერთ(-ს-ა) და იმავე საკითხ-ს	ერთ(-ს-ა) და იმავე საკითხ-ებ-ს
ნათ.	ერთ-ი და იმავე საკითხ-ის	ერთ-ი და იმავე საკითხ-ებ-ის
მოქმ.	ერთ-ი და იმავე საკითხ-ით	ერთ-ი და იმავე საკითხ-ებ-ით
ვით.	ერთ(-ს-ა) და იმავე საკითხ-ად	ერთ(-ს-ა) და იმავე საკითხ-ებ-ად
წოდ.	–	–

როცა მსაზღვრელად წარმოდგენილია პირველი ან მეორე პირის (მხ. და მრ.რ.) კუთვნილებითი ნაცვალსახელი (**ჩემი, ჩვენი, შენი, თქვენი**), ან კიდევ – მესამე პირისა (**მათი** – მრ. რ.), ერთადერთ მართებულ ფორმად სრული სახეობა მიიჩნევა მიცემითსა და ვითარებითში (**ჩემს მეგობარს, შენს მეგობარს, ჩვენს მეგობარს, თქვენს მეგობარს, მათს მეგობარს; ჩემს მეგობრად, შენს მეგობრად, ჩვენს მეგობრად, თქვენს მეგობრად, მათს მეგობრად**).

თანამედროვე ქართულში ეს წესი ფაქტობრივად მოშლილია მესამე პირის მრ. რიცხვის შემთხვევაში: „**მათ მეგობრად** ვთვლი თავს“ (ქეეკი); „ფრაქცია ცოტა ხნის წინ დატოვა, მაგრამ ის გუშინდლამდე **მათ მეგობრად** რჩებოდა“ („ახალი თაობა“); „**მათ სამშობლოს** ეს არ ემუქრება“ (იქვე); „**მათ მეგობარს** ჩვენ დაველაპარაკებით“ (იქვე); „**მათ საქმეს** ჩვენ ვერ შევხებით“ („სარბიელი“); „**მათ არსებობას** აზრი ხომ უნდა ჰქონდეს?“ (იქვე); „**მათ ლექტორებს** არაფერი უთქვამთ ამის შესახებ“ („24 საათი“)...

პირველი და მეორე პირის კუთვნილებით ნაცვალსახელთა მსაზღვრელად გამოყენებისას ძირითადად შენარჩუნებულია მიცემითბრუნვიანი ფორმები, თუმცა უბრუნვისნიშნო ვარიანტები ამ შემთხვევაშიც დასტურდება (განსაკუთრებით – ვით. ბრუნვაში): „ახლა **ჩემს შვილს** გაბარებ და შენი იმედით ვიქნები“ (მ. ჯავახიშვილი); „იგი მე და **ჩემს დას** ქართული ენის სიყვარულს გვინერგავდა“ („ახალი 7 დღე“); „დარწმუნებული ვარ, კეთილ სამსახურს ვუნევ **ჩემს სამშობლოს**“ (ჭ. ამირეჯიბი); „არადა, ძალიან მომინდა, **ჩემს სამშობლოს** მოესმინა“ (ქეეკი), **შდრ.:** „ეს ის ქალაქი არაა, **ჩემ სამშობლოს** რუკაზე შავ ლაქად რომ აჩნია?“ („მწერალი“); „ჭირს ნაულია ყველა და ყველაფერი გარდა იმისა, რაც **ჩემ სამშობლოს** სჭირდება“ („ახალი თაობა“); **ან კიდევ:** „აშშ-ს პრეზიდენტმა არაერთხელ მიწოდა მეგობარი, მას მეც **ჩემს მეგობრად** მივიჩნევ“ („24 საათი“); „რაც არ უნდა თქვას, მე მას მაინც **ჩემს მეგობრად** ვთვლი“ („სარბიელი“); **შდრ.:** „განსაკუთრებით მადლობელი ვარ შესანიშნავი ადამიანისა, რომელიც კვლავ რჩება **ჩემ მეგობრად**“ („საქართველოს რესპუბლიკა“); „ბიჭუნა ვიპოვე

გადაგებული, ვიშვილე და ჩემ მეგობრად იქცა“ (ზ. უძილაური); „კატალონიას კი ყოველთვის ჩემ სამშობლოდ მოიხსენიებს“ („სარბიელი“)...

მსაზღვრელად გამოყენებული პირველი და მეორე პირის კუთვნილებითი ნაცვალსახელები ფუძეგაუფორმებელი სახითაც უნდა იქნეს დაშვებული მართებულ ვარიანტად ვითარებით ბრუნვაში (ჩემს მეგობრად//ჩემ მეგობრად, ჩვენს მეგობრად//ჩვენ მეგობრად, შენს მეგობრად//შენ მეგობრად, თქვენს მეგობრად//თქვენ მეგობრად), ხოლო მესამე პირის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოხატული – მიცემითშიც და ვითარებითშიც (მათს მეგობარს // მათ მეგობარს, მათს მეგობრად // მათ მეგობრად...).

სახ.	ჩემ-ი	მეგობარ-ი	მათ-ი	მეგობარ-ი
მოთხრ.	ჩემ-მა	მეგობარ-მა	მათ-მა	მეგობარ-მა
მიც.	ჩემ-ს	მეგობარ-ს	მათ-ს/მათ	მეგობარ-ს
ნათ.	ჩემ-ი	მეგობრ-ის	მათ-ი	მეგობრ-ის
მოქმ.	ჩემ-ი	მეგობრ-ით	მათ-ი	მეგობრ-ით
ვით.	ჩემ-ს/ჩემ	მეგობრ-ად	მათ-ს/მათ	მეგობრ-ად
წოდ.	ჩემ-ო	მეგობარ-ო	–	

დასახელებული ტიპის ნაცვალსახელებთან საზღვრული ნევრი, ჩვეულებრივ, მრავლობითშიც დაისმის.

სახ.	ჩემ-ი	მეგობრ-ებ-ი	მათ-ი	მეგობრ-ებ-ი
მოთხრ.	ჩემ-მა	მეგობრ-ებ-მა	მათ-მა	მეგობრ-ებ-მა
მიც.	ჩემ-ს	მეგობრ-ებ-ს	მათ-ს/მათ	მეგობრ-ებ-ს
ნათ.	ჩემ-ი	მეგობრ-ებ-ის	მათ-ი	მეგობრ-ებ-ის
მოქმ.	ჩემ-ი	მეგობრ-ებ-ით	მათ-ი	მეგობრ-ებ-ით
ვით.	ჩემ-ს/ჩემ	მეგობრ-ებ-ად	მათ-ს/მათ	მეგობრ-ებ-ად
წოდ.	ჩემ-ო	მეგობრ-ებ-ო	–	

კუთვნილებითი და კითხვით-კუთვნილებითი ნაცვალსახელები (თავისი, მაგისი, მისი, იმისი, ამისი, სხვისი; ვისი, რისი), რომლებიც მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებენ, მიც. და ვით. ბრუნვაში ფუძის სახით წარმოდგებიან, მაშასადამე, არ დაირთავენ ს სუფიქსს (აღსანიშნავია, რომ ყველა დასახელებული ნაცვალსახელის ფუძე ს-ზე ბოლოვდება): თავის მეგობარს, მაგის კურსელს, მის გადწყვეტილებას, იმის მეზობელს, ამის თანაკლასელს, სხვის შვილს; ვის თანამშრომელს, რის გასაღებს...; თავის მეზობლად, სხვის შვილად, ვის მეგობრად...

სახ.	თავის-ი	მეგობარ-ი	თავის-ი	მეგობრ-ებ-ი
მოთხრ.	თავის-მა	მეგობარ-მა	თავის-მა	მეგობრ-ებ-მა
მიც.	თავის	მეგობარ-ს	თავის	მეგობრ-ებ-ს
ნათ.	თავის-ი	მეგობრ-ის	თავის-ი	მეგობრ-ებ-ის
მოქმ.	თავის-ი	მეგობრ-ით	თავის-ი	მეგობრ-ებ-ით
ვით.	თავის	მეგობრ-ად	თავის	მეგობრ-ებ-ად
წოდ.	–		–	

სახ.	ვის-ი	შვილ-ი	ვის-ი	შვილ-ებ-ი
მოთხრ.	ვის-მა	შვილ-მა	ვის-მა	შვილ-ებ-მა

მიც.	ვის	შვილ-ს	ვის	შვილ-ებ-ს
ნათ.	ვის-ი	შვილ-ის	ვის-ი	შვილ-ებ-ის
მოქმ.	ვის-ი	შვილ-ით	ვის-ი	შვილ-ებ-ით
ვით.	ვის	შვილ-ად	ვის	შვილ-ებ-ად
წოდ.	–		–	

მსაზღვრელად გამოყენებული **რა, რა** და **რა** კითხვითი ნაცვალსახელები ისე ეთანხმებიან თავიანთ საზღვრულებს ბრუნვაში, როგორც ფუძემოვნიანი ზედსართავები.

სახ.	რა გზა	რა და რა საკითხ-ი
მოთხრ.	რა გზა-მ	რა და რა საკითხ-მა
მიც.	რა გზა-ს	რა და რა საკითხ-ს
ნათ.	რა გზ-ის	რა და რა საკითხ-ის
მოქმ.	რა გზ-ით	რა და რა საკითხ-ით
ვით.	რა გზა-დ	რა და რა საკითხ-ად
წოდ.	–	–

რა ნაცვალსახელთან, რომელიც მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებენ, სავსებით ბუნებრივია საზღვრულის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოყენება, მაგ., საკითხები განიხილეს. – **რა საკითხები?**

სახ.	რა საკითხ-ებ-ი
მოთხრ.	რა საკითხ-ებ-მა
მიც.	რა საკითხ-ებ-ს
ნათ.	რა საკითხ-ებ-ის
მოქმ.	რა საკითხ-ებ-ით
ვით.	რა საკითხ-ებ-ად
წოდ.	–

მსაზღვრელ **რა** და **რა** რთულ ნაცვალსახელთან საზღვრული მხოლოდობითი რიცხვის ფორმით წარმოდგება (**რა** და **რა** საკითხი...).

პრეპოზიციურ მსაზღვრელად დასტურდება აგრეთვე **ვინ** ნაცვალსახელი: „კაცი მოკლეს... – **ვინ** კაცი?“ (ყაზბეგი).

თანამედროვე ქართულში განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი **ვინმე** მსაზღვრელადაც გამოიყენება („**ვინმე** მეგობარი არ გყავს?“ ან კიდევ: „**ვინმე** მეზობელს დაუძახე!“...).

მსაზღვრელის ფუნქციით წარმოდგება აგრეთვე **რამე** და **რაიმე** განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელები (**რამე საკითხი, რაიმე მოვლენა...**), რომლებიც თავიანთ საზღვრულებს ისე შეეწყობიან, როგორც ფუძემოვნიანი ზედსართავები. დასახელებულ ნაცვალსახელებთან შესაძლებელია საზღვრულის მრავლობითი რიცხვის ფორმით გამოყენებაც („**რამე** პრობლემები გაქვთ?“ ან კიდევ: „**რაიმე** მოვლენებს ხომ არ ამჩნევთ?“...).

სახ.	რამე/რაიმე	საკითხ-ი	რამე/რაიმე	საკითხ-ებ-ი
მოთხრ.	რამე/რაიმე	საკითხ-მა	რამე/რაიმე	საკითხ-ებ-მა
მიც.	რამე/რაიმე	საკითხ-ს	რამე/რაიმე	საკითხ-ებ-ს
ნათ.	რამე/რაიმე	საკითხ-ის	რამე/რაიმე	საკითხ-ებ-ის

მოქმ.	რამე/რაიმე	საკითხ-ით	რამე/რაიმე	საკითხ-ებ-ით
ვით.	რამე/რაიმე	საკითხ-ად	რამე/რაიმე	საკითხ-ებ-ად
ნოდ.	–		–	

ქართულში მსაზღვრელის ფუნქციით დასტურდება აგრეთვე **თვით**, **თვითონ** და **თავად** განსაზღვრებითი ნაცვალსახელები: „**თვით უკვდავება** მშვენიერსა სულში მდგომარებს“ (ნ. ბარათაშვილი); „**თვით უკვდავებაც** არ არსებობს უსიყვარულოდ“ (გალაკტიონი); „ – რა უნდა უყო!/ **თვითონ იესო!** – / ხალხი იძახის;/ ჭკუით იცნესო!“ (მუხრანი); „**თვითონ მეფენიც** უძლეველნი, რომელთ უმაღლეს, / არც ვინღა არის და წინაშე არც ვინ აღუდგეს“... (ნ. ბარათაშვილი). ისინი (დასახელებული ნაცვალსახელები) ფორმაუცვლელნი არიან.

თანინ მრავლობითში დასმულ საზღვრულს კუთვნილებითი ნაცვალსახელები რიცხვშიც ეთანხმებიან (პოეზიის ენაში): „ნულა ვიხილავ **ჩემთა მშობელთა** და ჩემსა სატრფოს ტკბილმოუბარსა“ (ნ. ბარათაშვილი)...

ნაცვალსახელით გამოხატული **პოსტპოზიციური** მსაზღვრელი (ფუძეთანხმოვნინი თუ ფუძეხმოვნინი) თავის საზღვრულს ეთანხმება ყველა ბრუნვაში.

სახ.	მეგობარ-ი	ასეთ-ი	კაც-ი	ვილაცა
მოთხრ.	მეგობარ-მა	ასეთ-მა	კაც-მა	ვილაცა-მ
მიც.	მეგობარ-ს	ასეთ-ს	კაც-ს	ვილაცა-ს
ნათ.	მეგობარ-ის	ასეთ-ის	კაც-ის	ვილაცა-ის
მოქმ.	მეგობარ-ით	ასეთ-ით	კაც-ით	ვილაცა-ით
ვით.	მეგობარ-ად	ასეთ-ად	კაც-ად	ვილაცა-ად
ნოდ.	–		–	

საზღვრული ნევრი მხოლობითში დაისმის, თუ პოსტპოზიციურ მსაზღვრელად წარმოდგენილია შემდეგი ნაცვალსახელები: ჩვენებითი – **ამდენი** (ბავშვი *ამდენი*), **მაგდენი** (წიგნი *მაგდენი*), **იმდენი** (ყვავილი *იმდენი*); კითხვითი – **რამდენი** (სტუდენტი *რამდენი*); განსაზღვრებითი – **ყველა** (ბავშვი *ყველა*), **ყოველი** (კაცი *ყოველი*), **თითოეული** (მოსწავლე *თითოეული*), **თითო** (ღერი *თითო*); განუსაზღვრელობითი – **ზოგი** (ბავშვი *ზოგი*), **ზოგიერთი** (კაცი *ზოგიერთი*), **რომელიმე** (მოსწავლე *რომელიმე*), **რამდენიმე** (სტუდენტი *რამდენიმე*); უარყოფითი – **არცერთი** (ბავშვი *არცერთი*), **ვერცერთი** (მოსწავლე *ვერცერთი*)...

სახ.	ბავშვ-ი	ამდენ-ი	სტუდენტ-ი	რამდენიმე
მოთხრ.	ბავშვ-მა	ამდენ-მა	სტუდენტ-მა	რამდენიმე-მ
მიც.	ბავშვ-ს	ამდენ-ს	სტუდენტ-ს	რამდენიმე-ს
ნათ.	ბავშვ-ის	ამდენ-ის	სტუდენტ-ის	რამდენიმე-ს(ი)
მოქმ.	ბავშვ-ით	ამდენ-ით	სტუდენტ-ით	რამდენიმე-თი
ვით.	ბავშვ-ად	ამდენ-ად	სტუდენტ-ად	რამდენიმე-დ
ნოდ.	–		–	

შეიკუმშება ან შეიკვეცება ნაცვალსახელით გამოხატული პოსტპოზიციური მსაზღვრელის ფუძე, თუ ის (ფუძე) ზოგადად კუმშვადი ან კვეცადია.

ფუძეკუმშვადი პოსტპოზიციური მსაზღვრელი

სახ.	მოსწავლე	რომელ-ი
მოთხრ.	მოსწავლე-მ	რომელ-მა
მიც.	მოსწავლე-ს	რომელ-ს
ნათ.	მოსწავლ-ის	რომელ-ის
მოქმ.	მოსწავლ-ით	რომელ-ით
ვით.	მოსწავლე-დ	რომელ-ად
წოდ.	–	

ფუძეკუმშველი პოსტპოზიციური მსაზღვრელი

სახ.	ყვავილ-ი	იმდენ-ი
მოთხრ.	ყვავილ-მა	იმდენ-მა
მიც.	ყვავილ-ს	იმდენ-ს
ნათ.	ყვავილ-ის	იმდენ-ის
მოქმ.	ყვავილ-ით	იმდენ-ით
ვით.	ყვავილ-ად	იმდენ-ად
წოდ.	–	

ფუძეკვეცადი პოსტპოზიციური მსაზღვრელი

სახ.	წიგნ-ი	რომელიღაცა
მოთხრ.	წიგნ-მა	რომელიღაცა-მ
მიც.	წიგნ-ს	რომელიღაცა-ს
ნათ.	წიგნ-ის	რომელიღაცა-ის
მოქმ.	წიგნ-ით	რომელიღაცა-ით
ვით.	წიგნ-ად	რომელიღაცა-დ
წოდ.	–	

ფუძეკვეცელი პოსტპოზიციური მსაზღვრელი

სახ.	საკითხ-ი	რომელიმე
მოთხრ.	საკითხ-მა	რომელიმე-მ
მიც.	საკითხ-ს	რომელიმე-ს
ნათ.	საკითხ-ის	რომელიმე-ს(ი)
მოქმ.	საკითხ-ით	რომელიმე-თი
ვით.	საკითხ-ად	რომელიმე-დ
წოდ.	–	

ინვერსიულ მსაზღვრელად წარმოდგენილი განსაზღვრებითი ნაცვალსახელი **ყოველი** არ შეიკუმშება ნათ. და მოქმ. ბრუნვებში. რაც შეეხება ვითარებითს, ეს უკანასკნელი მას ნაკლებად უდასტურდება პოსტპოზიციური მსაზღვრელის ფუნქციით. შეკუმშული ვარიანტი (**ყოვლად**) ზმნისართია (ვითარების გარემოება).

სახ.	კაცი	ყოველი	(კაცი ყოველი უნდა აცნობიერებდეს თავის მოვალეობას)
მოთხრ.	კაც-მა	ყოველ-მა	(კაცმა ყოველმა უნდა იცოდეს, რა ფუნქცია აქვს მას)
მიც.	კაც-ს	ყოველ-ს	(კაცს ყოველს გააზრებული უნდა ჰქონდეს თავისი ქმედება)
ნათ.	კაც-ის	ყოველ-ის	(კაცის ყოველის [და არა ყოვლის] ვალია, დაიცვას სამშობლო)
მოქმ.	კაც-ით	ყოველ-ით	(კაცით ყოველით [და არა ყოვლით] უნდა ამაყოფდეს ერი)
ვით.	–		
ნოდ.	–		

ფუძე **ყოველ-** იკუმშება გარკვეული ტიპის კომპოზიტებსა (**ყოვლისმომცველი, ყოვლის-მცოდნე, ყოვლისშემძლე; ყოვლადმონყალე, ყოვლადსამღვდელო** და სხვ.) და ვით. ბრუნვაში, როცა ზმნისართის სტატუსს იძენს (ყოვლად მიუღებელია/წარმოუდგენელია...). აღსანიშნავია, რომ ზოგჯერ ენაში სწორედ კუმშვა-უკუმშველობის მიხედვით განირჩევა ხოლმე ერთმანეთისაგან სახელი და ზმნისართი.

პოსტპოზიციური ატრიბუტული მსაზღვრელი, რომელიც I ან II პირის (მხ. და მრ.რ.) კუთვნილებითი ნაცვალსახელით არის გადმოცემული, მიცემითში დასმულ საზღვრულს ორმაგი მიცემითის ფორმით შეეწყო:

„ნუთუ სხვა რამე, სიმღერის გარდა, ვერ უშველიდა **ტკივილებს ჩემსას**“ (ლ. ასათიანი);

„მე მისთვის დავრჩი, რომ **ხსოვნას შენსას** სიკვდილის ხელი არ მივაკარო“ (ნ. ნადირაძე);

„**სიგლახეს ჩვენსას** დავაბრალებთ უცხოს ნურავის! – / თვითდაკვირვების მოვიმარჯვით დროა უნარი!“ (მუხრანი)...

ს-ზე დაბოლოებული კუთვნილებითი და კითხვით-კუთვნილებითი ნაცვალსახელები (**თავისი, მაგისი, მისი, იმისი, ამისი, სხვისი; ვისი, რისი**), რომლებიც ინვერსიული მსაზღვრელის ფუნქცია ასრულებენ, მოთხრობითსა და მიცემითში ორ-ორი ვარიანტით წარმოდგებიან, კერძოდ, – ფუძე-გაუფრცობელი და ფუძეგაფრცობილი ფორმებით (მეგობარ-მა მის-მა/ მის-ა-მ; ბავშვ-ს ვის-ს/ვის-ა-ს...). ეს უკანასკნელი (ფუძეგაფრცობილი ვარიანტები) ყველაზე ხშირად მიცემითში დაჩნდება: **მეგობარს მისას, ბავშვს სხვისას...**

ნაცვალსახელით წარმოდგენილ ინვერსიულ მსაზღვრელთა ერთი ნაწილი (ჩვენებითი: **ასეთი, ეგეთი, ისეთი, ამნაირი, მაგნაირი, იმნაირი, ამისთანა, მაგისთანა, იმისთანა...**, კითხვითი: **როგორი, სადაური...**, განსაზღვრებითი – **სხვა ...**) მრავლობით რიცხვშიც ეთანხმება თავის საზღვრულს, თუ ეს უკანასკნელი სულიერი სახელით (ვინ თუ რა ჯგუფისა) არის გამოხატული (**ბავშვები ასეთები, ქალები სადაურები, კაცები სხვები; ცხენები იმისთანები...**), ხოლო უსულო სახელით გადმოცემული საზღვრულის შემთხვევაში პოსტპოზიციური მსაზღვრელი შეიძლება იყოს შეთანხმებულიც (**მთები ამისთანები...**) და შეუთანხმებელიც (**მთები ამისთანა...**).

კუთვნილებითი ნაცვალსახელები რიცხვშიც ეთანხმებიან მრავლობითში დასმულ საზღვრულს (პოეზიის ენაში): „**მამანი თქვენნი**, / თავის დროს ძენი, / თავის დროს იყვნენ სახელოვანნი“ (გრ. ორბელიანი); „**ჰოი მთანმიდავ, მთაო წმიდავ, ადგილნი შენნი...**“ (ნ. ბარათაშვილი); „შენისა ცრემლით **თვალნი ჩემნი** მიტირებია“ (ილია)...

ყველაფერი (შესიტყვებაში **ყველაფერი ეს**) და **ყოველივე** (შესიტყვებაში **ყოველივე ეს**) ისე შეეწყობიან **ეს** ნაცვალსახელს ბრუნვაში, როგორც შესაბამისი ფუძის მქონე ზედსართავი სახელები (პრეპოზიციური წყობისა).

სახ.	ყველაფერ-ი	ეს	ყოველივე	ეს
მოთხრ.	ყველაფერ-მა	ამა-ნ	ყოველივე	ამა-ნ
მიც.	ყველაფერ	ამა-ს	ყოველივე	ამა-ს

ნათ.	ყველაფერ-ი	ამ-ის	ყოველივე	ამ-ის
მოქმ.	ყველაფერ-ი	ამ-ით	ყოველივე	ამ-ით
ვით.	ყველაფერ	ამა-დ	ყოველივე	ამა-დ
ნოდ.	–		–	

ნაცვალსახელი **იგივე**, რომელიც ინვერსიული მსაზღვრელის ფუნქციას ასრულებს, თავის საზღვრულს ეთანხმება ყველა ბრუნვაში.

სახ.	საკითხ-ი	იგივე
მოთხრ.	საკითხ-მა	იმავე-მ
მიც.	საკითხ-ს	იმავე-ს
ნათ.	საკითხ-ის	იმავე-ს(ი)
მოქმ.	საკითხ-ით	იმავე-თი
ვით.	საკითხ-ად	იმავე-დ
ნოდ.	–	

პოსტპოზიციური მსაზღვრელის ფუნქციით წარმოდგენილი გამოთქმის – **ერთი და იგივე** – ორივე კომპონენტი ყველა ბრუნვაში სრულად დაირთავს შესაბამის ნიშნებს, თუმცა ვითარებითში დასაშვებია პირველი ნაწილის (**ერთი**) ფუძეგაუფორმებელი ვარიანტით გამოყენებაც.

სახ.	საკითხ-ი	ერთ-ი და იგივე
მოთხრ.	საკითხ-მა	ერთ-მა და იმავე-მ
მიც.	საკითხ-ს	ერთ-ს-ა და იმავე-ს
ნათ.	საკითხ-ის	ერთ-ის-ა და იმავე-ს(ი)
მოქმ.	საკითხ-ით	ერთ-ით-ა და იმავე-თი
ვით.	საკითხ-ად	ერთ(-ს-ა) და იმავე-დ
ნოდ.	–	

თუ საზღვრული წევრი თანდებულიანი ფორმით არის წარმოდგენილი, მსაზღვრელი ნაცვალ-სახელიც დაირთავს თანდებულს: „ეს ორი დღეა, რატომღაც, / ვარ **ხასიათზე ისეთზე**“ ... (მუხრანი)...

ლიტერატურა

1. არაბული ავთ., ქართული მეტყველების კულტურა, თბილისი, 2004.
2. აფრიდონიძე შ., ჩვენი ენა ქართული, თბილისი, 2009.
3. დავითიანი ა., ქართული ენის სინტაქსი, თბილისი, 1973.
4. თანამედროვე ქართული ენა, მორფოლოგია, გ. გოგოლაშვილის საერთო რედაქციით, თბილისი, 2011.
5. კვაჭაძე ლ., თანამედროვე ქართული ენის სინტაქსი, თბილისი, 2010.
6. კვაჭაძე ლ., ქართული ენა, თბილისი, 2018.
7. ლეჟავა ლ., მსაზღვრელი სახელის შეთანხმება საზღვრულთან მრავლობით რიცხვში, თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები, თბილისი, 1970.
8. შანიძე ა., ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები, მორფოლოგია, თბილისი, 1973.

9. ჩიქობავა არნ., ქართული ენის ზოგადი დახასიათება, თბილისი, 1998.
10. ჯანაშია ს., მსაზღვრელი სახელის შეთანხმება საზღვრულთან ბრუნვაში (წითელი დროშის თუ წითელ დროშის?), თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები, თბილისი, 1970.